

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2004-2005

3 mei 2005

VERSLAG VAN DE VLAAMSE REGERING

Vlaamse vinger aan de Europese pols

Overzicht van voor Vlaanderen belangrijke EU-dossiers in 2005

Januari 2005

GEDACHTEWISSELING

**over de dossiers inzake Binnenlandse Aangelegenheden
met de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur,
Stedenbeleid, Wonen en Inburgering**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Bestuurszaken,
Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Decreetsevaluatie
uitgebracht door de heer Marnic De Meulemeester**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Norbert De Batselier.

Vaste leden:

de dames Katleen Martens, An Michiels, de heren Wim Van Dijk, Joris Van Hauthem, mevrouw Linda Vissers;

de heren Hubert Brouns, Johan Sauwens, mevrouw Joke Schauvliege, de heer Jan Verfaillie;

de heer Marnic De Meulemeester, mevrouw Marleen Vanderpoorten, de heer Francis Vermeiren;

de heren Norbert De Batselier, Jacky Maes, Dany Vandenbossche.

Plaatsvervangers:

de heer Thieu Boutsen, mevrouw Marie-Rose Morel, de heren Luk Van Nieuwenhuysen, Karim Van Overmeire, mevrouw Gerda Van Steenberge;

mevrouw Cathy Berx, de heren Ludwig Caluwé, Stefaan De Clerck, Luc Van den Brande;

de heer Sven Gatz, mevrouw Vera Van der Borgh, de heer Paul Wille;

de heren Patrick Janssens, Herman Lauwers, Marcel Logist.

Toegevoegde leden:

de heer Jos Stassen;

de heer Jan Peumans;

de heer Christian Van Eyken.

Zie:

51 (2004-2005)

- Nr. 1: Verslag van de Vlaamse Regering
- Nrs. 2 tot 4: Verslagen over gedachtewisselingen

INHOUD

	Blz.
1. Inleidende toelichting door de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering	4
2. Bespreking	4
Bijlage: Nota van de administratie Binnenlandse Aangelegenheden.....	5

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Bestuurszaken, Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Decreetsevaluatie besprak op 26 april 2005 volgend verslag van de Vlaamse Regering: Vlaamse vinger aan de Europese pols. Overzicht van voor Vlaanderen belangrijke EU-dossiers in 2005. Januari 2005.

1. Inleidende toelichting door de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering

Minister Marino Keulen: De administratie Binnenlandse Aangelegenheden heeft over deze aangelegenheid een interessante nota opgemaakt. Ik zal die aan de commissieleden bezorgen.

Het Binnenlands Bestuur is niet direct bij de EU-dossiers in kwestie betrokken, wel indirect via de lokale besturen, zoals ziekenhuizen, rusthuizen, de uitbating van een parkeergarage. Vandaag wordt daar al gewerkt met de procedure van de openbare aanbesteding. In de praktijk is dat de Europese aanbesteding. Voor een stuk gaat men dus al mee in het proces om zich Europees te organiseren.

In het recente decreet intergemeentelijke samenwerking wordt een Europese benadering mogelijk gemaakt. Ik denk daarbij aan de financieringsintercommunales. FIDA bijvoorbeeld werkt in de Antwerpse regio en is financier van de aangesloten openbare besturen, zoals de gemeentebesturen. FIDA leent bij een financieringsinstelling en leent dan door aan de aangesloten leden. Net omdat die met veel zijn, zijn de voorwaarden voordeliger. Conform het decreet intergemeentelijke samenwerking moet die zaak Europees worden aangepakt. Bij een dergelijke aanbesteding mag men niet alleen aankloppen bij bijvoorbeeld Dexia. In het belang van de openbare besturen moet worden nagegaan wat de meest voordelige tarieven zijn.

Een andere Europese praktijk die vandaag al van kracht is op het niveau van de lokale besturen, zijn de aanwervingen. Tenzij het om een veiligheidsfunctie gaat, mag de nationaliteitsvereiste geen rol meer spelen. Er kan wel een vereiste van taalkennis zijn. Een vacature van een gemeente voor bijvoorbeeld een administratief medewerker moet openstaan voor iedere inwoner van de Euro-

pese Unie. Ik ben zelf afkomstig uit een grensgemeente. In het openbaar bestuur van die gemeente werken een aantal mensen met de Nederlandse nationaliteit. Na een examen bleken zij de beste kandidaten te zijn.

Europese regelgeving heeft altijd voorrang op de wetgeving van de lidstaten en de regio's. De impact van Europa wordt alleen maar groter. Ik dank de mensen van de administratie Binnenlandse Aangelegenheden, die de materie heel grondig hebben uitgepluisd.

2. Bespreking

De heer Norbert De Batselier, commissievoorzitter: Ik stel voor dat we het document opgesteld door de administratie als bijlage bij het commissieverslag voegen.

De verslaggever,

Marnic
DE MEULEMEESTER

De voorzitter,

Norbert
DE BATSELIER

BIJLAGE

Vlaams Parlement
Commissie voor Binnenlandse aangelegenheden, Bestuurszaken,
Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Decreetsevaluatie

Verslag van de Vlaamse Regering “Vlaamse vinger aan de
Europese pols – overzicht van voor Vlaanderen belangrijke EU-
dossiers in 2005”

Inleiding van de heer Marino Keulen, Vlaams minister van Binnenlands
Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering

1. Algemene situering

1. 1. Binnenlandse Aangelegenheden in het verslag van de Vlaamse regering

Het voorliggende verslag van de Vlaamse regering geeft een overzicht van de voor Vlaanderen belangrijke EU-dossiers in 2005 op verschillende beleidsdomeinen.

Het betreft meer bepaald de beleidsdomeinen Vervoer, Energie, Telecommunicatie, Concurrentievermogen, Onderwijs en Jeugd, Cultuur en Audiovisuele sector, Werkgelegenheid, Sociaal Beleid en Volksgezondheid, Landbouw en Visserij, Milieu, Regionaal Beleid en Financiële Vooruitzichten 2007-2013, en WTO.

Telkens wordt duiding gegeven bij voorstellen van Richtlijnen, Verordeningen of Beslissingen of andere initiatieven van Europese overheden betreffende aangelegenheden die in de desbetreffende beleidsdomeinen aan de orde zijn. Daarbij worden telkens de bevoegde overheden en de Vlaamse administraties aangewezen die bij de concrete dossiers betrokken moeten worden.

De loutere lectuur van het verslag van de Vlaamse Regering leert dat het beleidsdomein Binnenlands Bestuur of de administratie Binnenlandse Aangelegenheden in geen enkel dossier als bevoegde overheid, pilootadministratie of specifiek te betrekken Vlaamse administratie bij het dossier aangeduid worden. Het document geeft in de verschillende materies evenmin raakvlakken aan met het binnenlands bestuur.

Dit is enerzijds begrijpelijk, maar anderzijds ook merkwaardig. Begrijpelijk omdat de voorstellen telkens betrekking hebben op problemen in verschillende sectorale materies en niet zozeer op het bestuurlijk functioneren van de centrale overheid of van de lokale besturen.

Anderzijds is het duidelijk dat beslissingen in de verschillende sectorale materies ongetwijfeld ook hun weerslag hebben op de bestuurlijke organisatie en het beleid van de overheid en de wijze waarop zij haar bestuur organiseert. Dat is het geval, zowel voor de Vlaamse overheid als voor de federale overheid, maar ook de gemeenten. Overheden hebben een horizontale functie en zijn vanuit hun specifieke positie en opdracht in de samenleving betrokken bij de besluitvorming in de verschillende beleidssectoren.

1. 2. Toenemende impact van de Europese Unie

In die context is het duidelijk dat de besluitvorming op het niveau van de Europese Unie een steeds grotere invloed heeft op het maatschappelijke leven in Vlaanderen. Dit geldt voor burgers, ondernemingen, maar ook voor de lokale overheden. Het is dan ook terecht dat ook het beleidsdomein Binnenlands Bestuur de ontwikkelingen in het Europese besluitvormingsproces met voldoende aandacht volgt.

Enkele voorbeelden kunnen duidelijk maken welke impact de Europese regels op de lokale overheden hebben.

- Lokale overheden kunnen de nationaliteitsvereiste niet meer onbeperkt opleggen voor hun personeel: het Europees Hof van Justitie maakte herhaaldelijk duidelijk dat dit enkel kan voor typische overheidsfuncties. Voor alle andere functies moeten de lokale overheden ook onderdanen van andere Lid-Staten toelaten.
- Vroeger hieven verschillende gemeenten belastingen op schotelantennes en GSM-masten. Hetzelfde Hof verbood deze praktijken, vanuit de overweging dat de gemeenten hierdoor ontoelaatbare beperkingen opleggen aan het vrij verkeer van diensten.
- De verschillende overheden moeten de principes van de mededinging toepassen in de wetgeving op de overheidsopdrachten. Het lijkt erop dat de Europese rechters ook hierin een steeds strakker standpunt innemen. Dit is niet zonder belang voor bijvoorbeeld de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en vormen van privaat-publieke samenwerking.
- Toen de vorige Vlaamse regering het decreet betreffende de interlokale samenwerking ontwierp, moest zij terdege rekening houden met Europese concurrentieregels.
- Wanneer de herwerkte dienstenrichtlijn van kracht zal worden, zullen wellicht ook de lokale overheden hiervan een impact ervaren.

Zoals bekend hecht de Vlaamse regering in haar regeerakkoord veel waarde aan het principe van de lokale autonomie. Dat betekent ook dat de Vlaamse regering zich terughoudend opstelt tegenover de lokale overheden en hen maximale ruimte tot ontwikkeling wil geven. Maar toch zal zij steeds haar verantwoordelijkheid moeten opnemen, rekening houdend met de klijntijnen van de regelgeving, waaronder in toenemende mate deze vastgesteld op het Europese niveau.

De lokale besturen zijn vaak niet erg vertrouwd met de Europese regels. Hun draagwijdte is ook niet altijd voldoende bekend. Toch moet de Vlaamse overheid ook de toepassing waarborgen. Dat kan desgevallend via de uitoefening van het administratief toezicht. Maar in een democratische samenleving, waarin partnerschap tussen de overheden centraal staat, is dat slechts een laatste stap. Veel meer aandacht moet gaan naar informatie en ondersteuning van de lokale besturen. Zoals ik ook aangaf in mijn beleidsnota is het in die richting dat ik mijn beleid wil oriënteren.

- Dit betekent dat de Vlaamse Regering de lokale overheden zo goed mogelijk moet informeren over nieuwe evoluties, zowel op het vlak van de regelgeving als van de rechtspraak. Zij kan dit onder andere doen met brochures, omzendbrieven, informatiesessies en haar websites. De verschillende administraties, maar ook Binnenlandse Aangelegenheden moeten daar samen toe bijdragen.
- In het verlengde hiervan versterkt de administratie Binnenlandse Aangelegenheden haar ondersteunende rol.
- Bij het ontwerp van nieuwe regelgeving, zoals het nieuwe gemeentedecreet en het nieuwe provinciedecreet die in de steigers staan, houdt de Vlaamse regering rekening met Europese regels.
- Deze maatregelen nemen niet weg dat de Vlaamse Regering, wanneer noodzakelijk, ook zal optreden via het administratief toezicht, om de lokale overheden Europese regels te doen eerbiedigen.

De Europese regelgeving komt tot stand in een context van een toenemende globalisering. Met dit veelbesproken en veelzijdige begrip worden in de eerste plaats de economische aspecten van de globalisering bedoeld. Maar de economische globalisering heeft onvermijdelijk ook een ecologische, sociale, culturele en politieke dimensie.

Ook Vlaanderen ontsnapt niet aan deze ontwikkelingen. De Vlaamse regio kan niet afzijdig staan t.o.v. de internationale context en de uitdagingen die vroeg of laat ook op het binnenlandse domein zullen spelen. Binnen Europa wordt de agenda meer en meer bepaald en gestuurd door de Europese Unie. Meer dan de helft van de interne Vlaamse wetgeving is reeds het gevolg van Europese regels of wordt erdoor beïnvloed.

1. 3. Nood aan sectoroverschrijdend overleg

In deze samenhang is er veel nood aan overleg tussen de verschillende beleidsdomeinen. Om als Vlaanderen met één stem te spreken is een goede beleidsafstemming tussen de beleidssectoren noodzakelijk. Die beleidsafstemming moet ook leiden tot een coherentietoets van het Vlaams beleid met het Europees en multilateraal beleid.

In mijn inleiding op de bespreking van het voorliggend verslag van de Vlaamse Regering wil ik in concreto de aandacht vestigen op enkele beleidsdomeinen die, omwille van hun belang voor de lokale besluitvorming, rechtstreeks of onrechtstreeks, het binnenlands bestuur raken. Het gaat meer in het bijzonder om:

- Onderwijs en Jeugd
- Levenslang leren
- Werkgelegenheid en gelijke kansen
- De interne markt en concurrentie

2. Aandachtspunten uit de beleidsdomeinen

2.1. ONDERWIJS EN JEUGD

Op Europees vlak worden veel initiatieven genomen met betrekking tot Onderwijs en Jeugdbeleid. De gemeenten spelen in die materies een belangrijke rol. Hun belang in de organisatie van het **onderwijs** en meer in het bijzonder in het basisonderwijs blijkt bijvoorbeeld uit volgende cijfergegevens.

In het schooljaar 2003-2004 volgden in Vlaanderen 236.671 kinderen het kleuteronderwijs, terwijl 426.567 leerlingen de lagere school volgden.

Voor 22,31 % van die kleuters is de gemeente de inrichtende macht, terwijl 22,20 % van de leerlingen school lopen in een gemeentelijke lagere school.

Inclusief personeelsuitgaven wordt voor het primair gemeentelijk onderwijs jaarlijks ongeveer 396 miljoen euro uitgegeven, de gecorrigeerde uitgaven met betrekking tot het gemeentelijk onderwijs (exclusief personeelsuitgaven) bedragen ongeveer 105 miljoen euro op jaarbasis.

Ook het algemeen **jeugdbeleid** behoort niet onmiddellijk tot het beleidsdomein binnenlands bestuur. Toch is ook hier duidelijk dat de gemeenten voor een groot deel verantwoordelijk zijn voor het lokaal jeugdbeleid. Dit beleid heeft onder meer als doel optimale ontwikkelingskansen voor alle jongeren te creëren en de voorzieningen voor de jeugd te versterken. De gemeente, als de overheid die het dichtst bij de jongeren staat, speelt hier vooral een faciliterende rol.

Een screening van de begroting van de Vlaamse gemeenten wijst uit dat in de rubriek “jeugdzorg” in de Vlaamse gemeenten jaarlijks een bedrag van meer dan 58 miljoen euro besteed wordt.

In 2004 beschikte 66 % van de Vlaamse gemeenten over een eigen jeugddienst met minstens één jeugdconsulent, in 2004 waren 713 voltijds equivalenten jeugdambtenaren in dienst. De functie van schepen van jeugd is quasi overal verspreid.

De Vlaamse Regering erkent de rol die jongeren, samen met hun gemeentebesturen, kunnen spelen om vorm te geven aan het lokaal jeugdbeleid. Dat is belangrijk: zo wordt de participatie van jongeren aan het beleid gefaciliteerd. Dit raakt zodoende mijn beleid inzake het binnenlands bestuur. De actieve deelname van jongeren aan de beslissingen en acties op lokaal niveau is essentieel voor het bouwen van een meer democratische, inclusieve en welvarende maatschappij. Het belang om jongeren reeds vroeg politieke belangstelling te doen krijgen kan niet voldoende benadrukt worden.

De inrichting van bv. kindergemeenteraden is daar een goed voorbeeld van.

Om de jongeren meer geïnteresseerd te maken in het lokale politieke leven, voorziet de regelgeving erin dat een gemeentelijke volksraadpleging kan georganiseerd worden op verzoek van de inwoners van de gemeente die ten minste zestien jaar oud zijn. Vanaf die leeftijd kan men ook aan volksraadplegingen deelnemen. Dit zorgt ervoor dat jongeren snel betrokken kunnen worden bij het lokale openbare leven.

Ook het ontwerp van gemeentedecreet bevat bepalingen over inspraak. Naast het hernemen van de regelgeving inzake de gemeentelijke volksraadplegingen, bepaalt het ontwerp ook dat de gemeenteraad initiatieven neemt om de betrokkenheid en de inspraak van de burgers of van de doelgroepen, zoals jongeren, te verzekeren bij de beleidsvoorbereiding, bij de uitwerking van de gemeentelijke dienstverlening en bij de evaluatie ervan.

Tevens voorziet het ontwerp in bepalingen dat de gemeenteraden kunnen overgaan tot de organisatie van raden en overlegstructuren die tot opdracht hebben op regelmatige en systematische wijze het gemeentebestuur te adviseren. Krachtens het autonomiebeginsel worden enkel de algemene principes op het gebied van inspraak in het gemeentedecreet opgenomen. De gemeenten krijgen de ruimte om die zelf te concretiseren.

2.2. LEVENSLANG LEREN

Vlaanderen evolueert naar een lerende samenleving. Levenslang leren is ingebed in onze samenleving. Een leven-lang leren en dat op alle domeinen van het leven is een uitdaging voor iedereen in Vlaanderen, ook voor de lokale besturen. In het personeelsbeleid voor de lokale besturen zijn permanente vorming en opleiding opgenomen als onmisbare hefboomen om de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren en op peil te houden.

Dit geldt zowel voor de politieke mandatarissen als voor het personeel tewerkgesteld in de lokale besturen. Voor beide groepen lever ik in mijn beleid specifieke inspanningen.

Vormingscentrum lokale besturen

Nadat uit vele contacten met het werkveld de nood bleek aan goede informatie over opleidingen, afgestemd op de lokale besturen, werd begin 2002 een "Vormingscentrum voor Lokale Besturen" opgericht binnen de administratie Binnenlandse Aangelegenheden.

Het centrum wil een knooppunt zijn van waaruit een geïntegreerd vormingsaanbod aangestuurd kan worden op basis van de behoeften die leven bij de gebruikers zelf, namelijk de mandatarissen, ambtenaren en topambtenaren van de lokale besturen en provincies. Het centrum geeft stimulansen aan aanbieders van vormingsprogramma's, opdat zij hun aanbod nog beter zouden afstemmen op de vormingsnoden van de gemeenten, OCMW's, provincies, intergemeentelijke samenwerkingsverbanden.

Het vormingscentrum streeft drie doelstellingen na:

- de vormingsinitiatieven voor de lokale besturen, waaraan de administratie Binnenlandse Aangelegenheden financiële ondersteuning biedt, samenbrengen in het centrum;
- de kwaliteit van het vormingsaanbod bewaken en dit in overleg met de doelgroep;
- kwaliteitsvolle vormingsinitiatieven ondersteunen en promoten bij de doelgroep.

De topics van de vormingsinitiatieven houden verband met de bestuurlijke organisatie van de lokale besturen en provincies. Het centrum legt zich niet toe op specifieke inhoudelijke materies, zoals brandweer, welzijn, veiligheid,... Daarvoor kunnen de lokale besturen terecht bij de vormingscentra die daarin gespecialiseerd zijn.

In de begroting zijn hiervoor twee kredieten voorzien op het programma 53.1:

- subsidies voor managementopleidingen voor mandatarissen en topambtenaren, 384.000 euro.
- subsidies voor ambtenarenvorming via de provinciale bestuursscholen en vormingsinstellingen: 372.000 euro.

Vorming personeel lokale besturen

Ten aanzien van het personeel van de lokale besturen geldt een vormingsrecht en een vormingsplicht. Vorming en opleiding zijn immers essentiële elementen in het personeelsbeleid en de organisatieontwikkeling.

Vormingsrecht en vormingsplicht betekenen voor het personeel dat elk personeelslid het recht én de plicht heeft via opleiding en vorming zijn persoonlijke bijdrage aan de organisatie te verbeteren of op peil te houden en zo mee te werken aan de verbetering van de bestuurskwaliteit.

De besturen geven zelf een concrete invulling aan deze algemene principes, waarbij het concept van het geïntegreerd vormingsbeleid als leidraad gehanteerd wordt. Met geïntegreerd vormingsbeleid wordt bedoeld het planmatig vaststellen van vormingsinspanningen die beantwoorden aan leerbehoeften die vanuit verschillende invalshoeken geïdentificeerd worden.

Individuele leerbehoeften van de personeelsleden worden afgewogen tegenover de leerbehoeften van de organisatie in het kader van organisatieontwikkeling en veranderingsprocessen, technologische vernieuwingen en introductie van nieuwe procédés.

Vormingsplicht is ook gerelateerd met de functionele loopbanen en met de bevordering .

Concreet betekent dit dat doorstroming van de ene salarisschaal naar de volgende salarisschaal in de functionele loopbaan afhankelijk is van de vormingsinspanningen van het personeelslid. Ook voor bevordering zijn er vormingsvereisten.

Van de besturen wordt dan ook verwacht dat zij hun personeelsleden maximaal in de mogelijkheid stellen om vorming te volgen.

Erkenning verworven competenties

Tot op heden wordt op diverse vlakken, en dus ook in de lokale besturen, enkel de initiële schoolse opleiding erkend. Dat maakt het mogelijk dat iemand gedurende gans zijn loopbaan afgerekend wordt op wat hij na de schooltijd aan kennis of diploma's overhield.

Nochtans wordt wat iemand kent en kan ook bepaald door ervaringen op de werkvloer, door zelfstudie, door aanvullend onderwijs enz. De Vlaamse Regering wil het belang om kennis en competenties van mensen te vatten en zichtbaar te maken nog versterken, ook in uitvoering van het gemeentedecreet.

2.3. WERKGELEGENHEID EN GELIJKE KANSEN

Uiteraard hebben Europese dossiers i.v.m. werkgelegenheid raakvlakken met binnenlands bestuur, meer bepaald wat de werkgelegenheid (en tewerkstelling) in de lokale besturen betreft.

Tewerkstelling van allochtonen

Betreffende de toegang van allochtonen op de arbeidsmarkt acht de Vlaamse Regering de tewerkstelling van allochtonen essentieel voor hun maatschappelijke integratie en heeft hun toegang tot betrekkingen bij de lokale en provinciale overheden steeds aangemoedigd.

Zo werd er meermaals bij lokale en regionale besturen op aangedrongen om elke discriminatie op basis van nationaliteit uit de personeelsstatuten en reglementen voor contractuele personeelsleden te halen.

In een omzendbrief van 23 februari 1993 herinnerde de toenmalige Vlaamse minister Mevrouw Wivina Demeester - De Meyer de openbare centra voor maatschappelijk welzijn aan de bepalingen van artikel 55 §2 van de OCMW-Wet. Dit artikel voorziet uitdrukkelijk in de mogelijkheid voor de raad voor maatschappelijk welzijn om over te gaan tot de indienstneming onder arbeidsovereenkomst van personen van vreemde nationaliteit voor de niet-leidinggevende betrekkingen.

Met de omzendbrief van 27 mei 1997 bepaalden de Vlaamse ministers Luc Martens en Leo Peeters het wettelijk kader en de wijze waarop de desbetreffende bepalingen in de personeelsstatuten en de reglementen kunnen worden opgenomen. De besturen werden er nog eens op gewezen dat niets hen belet om vreemdelingen die wettelijk op het grondgebied verblijven, in contractueel verband aan te stellen.

Aan de bepalingen van voornoemde omzendbrief werd herinnerd in een omzendbrief van 22 juni 2001 van Vlaams minister Paul Van Grembergen. Er werd opnieuw gevraagd om de personeelsstatuten en reglementen in overeenstemming te brengen met het beleidsstandpunt van de Vlaamse Regering in die materie (Omszendbrief BA 2001/08 betreffende de toegang tot contractuele functies bij lokale en regionale besturen – nationaliteitsvereiste).

Aanwezigheid van vrouwen in het lokaal beleid en voorgenomen beleidsmaatregelen

De participatie van vrouwen aan het lokale bestuur beantwoordt momenteel niet aan de reële verhoudingen in de gemeenschap. De gemeenten lopen overigens nog achter in vergelijking met andere bestuursniveaus. Dat blijkt uit volgend overzicht:

- Vrouwen in gemeenteraden (verkiezingen 2000): 27,1%
- Vrouwen in het Vlaams Parlement (verkiezingen 2004): 31%
- Vrouwen in de Kamer van Volksvertegenwoordigers (verkiezingen 2003): 35%
- Vrouwen in de Senaat (verkiezingen 2003): 38%

Het aantal verkozen vrouwen in de gemeenteraden is op drie verkiezingen tijd wel verdubbeld: in 1988 was slechts 13,8% van de gemeenteraadsleden een vrouw, in 1994 groeide hun aantal tot 19,9%. Bij de verkiezingen van 2000 groeide hun aantal tot 27,1%.

In elk van de 308 gemeenteraden zijn vrouwen aanwezig. Maar slechts 74 gemeenteraden tellen één derde vrouwelijke leden (24%). Drie gemeenteraden bestaan voor meer dan de helft uit vrouwen (1%).

In de uitvoerende colleges van burgemeester en schepenen is de participatie van vrouwen nog lager. Slechts 18 % van de leden van de colleges van burgemeester en schepenen is een vrouw. In liefst 79 colleges van de 308 Vlaamse gemeenten (25,6%) is geen enkele vrouw aanwezig. Maar 53 colleges tellen meer dan één derde vrouwen (17,2%). Anderzijds bestaan 10 colleges uit meer dan de helft vrouwen (3,6%).

Tot slot zijn er de burgemeesters: in 23 gemeenten is er een vrouwelijke burgemeester (7,4%). Daarnaast is er één wd. burgemeester. Dit is een bescheiden vooruitgang ten opzichte van de vorige legislaturen: 3,9% in 1988 en 5,1% in 1994.

Er zullen inspanningen gebeuren om de participatie van vrouwen in de lokale besturen te verhogen. In dit verband verwijs ik naar het voorontwerp van gemeentedecreet waarin een aantal maatregelen genomen werden in uitvoering van artikel 11bis van de Grondwet en dat een regeling bevat waardoor personen van verschillend geslacht aanwezig moeten zijn in de colleges van burgemeester en schepenen.

Dit artikel 11bis van de Grondwet is niet van toepassing wanneer de wet of het decreet de rechtstreekse verkiezing organiseren van deze organen. In Vlaanderen is dat bij voorbeeld het geval voor de colleges van burgemeester en schepenen in de Vlaamse randgemeenten en Voeren.

Specifiek zijn in het voorontwerp van gemeentedecreet een aantal artikelen opgenomen die de aanwezigheid van vrouwen in de lokale raden moet verhogen. Het betreft artikel 44, §4 (waarborg dat college van burgemeester en schepenen uit personen van verschillend geslacht bestaat), artikel 200, §2 (waarborg dat hoogstens twee derde van de leden van raden en overlegstructuren van hetzelfde geslacht zijn), artikelen 236, §2, en 246, §1 (waarborg dat ten hoogste twee derde van de leden van de raad van bestuur van gemeentelijke extern verzelfstandigde agentschappen van hetzelfde geslacht zijn) en artikel 274, §4 (waarborg dat het districtcollege uit personen van verschillend geslacht bestaat).

Als resultaat van een recent akkoord tussen de Vlaamse meerderheidspartijen heeft de Vlaamse overheid ook een aantal beleidsmaatregelen voorbereid waardoor er meer aandacht is voor evenredige participatie van vrouwen aan het lokaal bestuur na de gemeenteraadsverkiezingen van 2006. Zo zullen de kandidatenlijsten uit 50% vrouwen en 50% mannen moeten bestaan. Daarnaast zullen bovenaan de lijst de eerste drie kandidaten minstens één kandidaat van elk geslacht bevatten. De kieswetgeving zal in die zin worden aangepast.

Het politiek akkoord tussen de Vlaamse meerderheidspartijen bevat ook een evaluatiemoment. Als de vertegenwoordiging van vrouwen in de lokale bestuursorganen na de verkiezingen van 2006 niet verbeterd is, zal een nieuw overleg worden opgestart om te bekijken welke aanvullende maatregelen nodig zijn, zoals bij voorbeeld het voorbehouden van de eerste twee plaatsen aan personen van verschillend geslacht.

Het politiek akkoord bevat tot slot ook het voornemen om bij de verkiezingen van 2006 het effect van de lijststem te neutraliseren. De kiezer zal nog wel bovenaan de lijst van zijn keuze kunnen stemmen zonder een voorkeur aan te geven voor één of meerdere kandidaten, maar de lijststem zal geen invloed meer hebben om te bepalen welke kandidaat van de lijst effectief verkozen is. De kandidaten met het grootste aantal voorkeurstemmen zijn verkozen. Vanzelfsprekend tellen de lijststemmen nog wel mee voor de zetelverdeling tussen de partijen.

Deze maatregel beoogt de burger rechtstreeks en volledig te laten bepalen welke man of welke vrouw hem of haar zal vertegenwoordigen in de gemeenteraad. Ook de verdeling van de opvolgers gebeurt op dezelfde manier. Ongeacht hun plaats op de lijst worden de kandidaten en opvolgers aangewezen, louter op basis van het aantal voorkeurstemmen. Dat geeft eenieder meer gelijke kansen, ongeacht de plaats op de lijsten.

2.4. INTERNE MARKT EN CONCURRENTIE

Vrij verkeer van diensten

De problematiek betreffende het vrij verkeer van diensten in de Europese Unie is momenteel zeer actueel. De nieuwe dienstenrichtlijn werd op initiatief van Europees commissaris Bolkestein in maart 2004 voorgelegd aan de Raad voor Concurrentievermogen.

Deze zgn. richtlijn-Bolkestein is gebaseerd op twee belangrijke Europese principes: de vrijheid van verkeer van diensten en de vrije mededinging. De richtlijn heeft tot doel alle administratieve en regelgevende belemmeringen op te heffen die momenteel het presteren van diensten in andere lidstaten dan de eigen lidstaat bemoeilijken.

De Europese Commissie maakt een duidelijk onderscheid tussen diensten van algemeen economisch belang (zoals transport, post, telecommunicatie, energievoorzieningen, afvalverwerking) en non-profitdiensten van algemeen belang (zoals onderwijs, gezondheidszorg, ...), die al dan niet uitsluitend aan het marktmechanisme moeten overgelaten worden.

Aangezien gezondheidszorg, thuiszorg, sportcentra, toeristische diensten en diensten in verband met recreatie in de ontwerprichtlijn expliciet worden opgesomd, lijkt de richtlijn op het vlak van de concurrentie vooral gevolgen te hebben voor OCMW's, ziekenhuizen en hun verenigingen, autonome gemeente- en provinciebedrijven en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, maar ook in mindere mate voor de gemeenten en provincies zelf. Zij zouden kunnen geconfronteerd worden met nieuwe medespelers die niet aan dezelfde normen moeten voldoen.

Recent hebben Europese Staats- en Regeringsleiders beslist dat de dienstenrichtlijn op een aantal punten moet worden bijgeschaafd om de mogelijk schadelijke gevolgen van de richtlijn voor het Europees sociaal model uit te sluiten, zodat het voorlopig nog niet mogelijk is de mogelijke gevolgen van de dienstenrichtlijn op het binnenlands bestuur in te schatten.

In dit verband kan verwezen worden naar het standpunt dat de Vlaamse Regering op 1 oktober 2004 ingenomen heeft m.b.t. de dienstenrichtlijn, waarin ook de Vlaamse Regering de commissie verzocht de richtlijn bij te sturen.

De administratieve vereenvoudiging die de dienstenrichtlijn voor ogen heeft zal voor de lokale besturen die onder het toepassingsgebied van de richtlijn vallen ook gevolgen hebben. Dit onderdeel is echter heel wat minder bekritiseerd. Het past bovendien in de uitvoering van het Vlaams regeerakkoord en het zou dan ook inhoudelijk geen probleem mogen vormen.

In het beleidsdomein WTO (World Trade Organisation) wordt verwezen naar de voorbereiding van de onderhandelingen betreffende de verdere liberalisering van de wereldhandel in goederen en diensten .

De Europese Unie hecht grote waarde aan het uitbreiden van het GATS-akkoord (General Agreement on Trade in Services). Het betreft een multilateraal akkoord dat de wereldhandel in diensten wil vrijmaken. De vermarkting van de (openbare) diensten, die nu voor een deel aan de privé-belangen ontsnappen, vormen uiteraard een belangrijk deel van het verdrag.

De Vlaamse Regering heeft een WTO-werkgroep opgericht binnen de Vlaamse overheid die, rekening houdend met de verschillende beleidsmateries, de onderhandelingen binnen de Wereldhandelsorganisatie nauwgezet zal opvolgen en indien nodig op een deskundige manier problemen en suggesties zal terugkoppelen naar de bevoegde federale coördinatievergadering, zodat van daar uit een Belgisch standpunt kan worden overgemaakt aan de Europese Unie.

Wetgeving overheidsopdrachten

Tot slot wordt verwezen naar de problematiek van de verenigbaarheid van bepaalde vormen van beheer van lokale openbare diensten met de Europese richtlijnen op het gebied van overheidsopdrachten.

In het Groenboek van 30 april 2004 betreffende PPS en het gemeenschapsrecht betreffende overheidsopdrachten en concessieovereenkomsten, wordt de visie van de Europese Commissie gebundeld op het gebied van publiek-private en publiek-publieke samenwerking. Het Groenboek bevat een raadplegingsprocedure en heeft de bedoeling een denkproces op gang te brengen.

Overheidsinstellingen die het beheer van een dienst aan een derde toevertrouwen moeten in principe het recht betreffende overheidsopdrachten en concessieovereenkomsten naleven, ook wanneer het een dienst van algemeen belang betreft. De visie van Europa op de toepassing van het gemeenschapsrecht betreffende overheidsopdrachten is heel belangrijk voor het binnenlands bestuur.

De Europese Commissie heeft de Belgische autoriteiten er meermaals op gewezen dat het wetgevend kader betreffende de overdracht door een gemeente van een gemeentelijke activiteit aan een autonoom gemeentebedrijf, aan een intercommunale of aan een andere vereniging, in bepaalde gevallen een inbreuk kan vormen op de richtlijnen inzake overheidsopdrachten en/of de artikelen 43 en 49 van het EG-verdrag (het recht van vestiging en het verbod op beperkingen op het vrij verrichten van diensten).

De Commissie meent dat geen enkele juridische verantwoording het mogelijk maakt om, bij de toekenning van opdrachten door de gemeente aan een autonoom gemeentebedrijf, op een systematische en algemene wijze te ontsnappen aan de toepassing van de regels en beginselen van het aanbestedingsrecht. Het kader van de AGB's garandeert volgens de Commissie niet dat de betrekkingen tussen een gemeente en een door haar opgericht AGB steeds gelijkgesteld zijn met "in house"-betrekkingen zoals het Hof van Justitie in de zaak Teckal heeft beschreven.

De Commissie is ook van oordeel dat wanneer gemeenten een beroep doen op intercommunale samenwerking, dat verschillende schendingen van het communautair aanbestedingsrecht kan inhouden.

In de eerste plaats is dat recht gekant tegen elke rechtstreekse toekenning, zonder voorafgaande oproep tot mededinging, van opdrachten van economische aard door gemeenten aan een intergemeentelijk samenwerkingsverband. Ten tweede is dat recht principieel gekant tegen elke rechtstreekse toekenning van opdrachten door het intergemeentelijk samenwerkingsverband of de deelnemende gemeenten aan een privé-partner.

Ook de praktijk van lokale overheden die erin bestaat zonder voorafgaande oproep tot mededinging opdrachten van economische aard te gunnen aan verenigingen zonder winstoogmerk waarin zij participeren, is voor de Commissie strijdig met het communautair aanbestedingsrecht.

De Belgische overheid heeft de Commissie van antwoord gediend door het volgende te stellen :

De oprichting van een autonoom gemeentebedrijf vloeit voort uit een keuze van de gemeenteraad voor een welbepaalde beheersvorm van een lokale dienstverlening, zonder de bedoeling de betrokken dienstverlening uit de sfeer van het gemeentelijk beleid te halen. De oprichting impliceert een totale beheersoverdracht, zodat het autonome bedrijf exclusief instaat voor de dienstverlening, en het bijgevolg niet gaat

over een externe opdracht die de gemeente slechts zou kunnen toekennen met toepassing van de wetgeving op de overheidsopdrachten.

Wat de intergemeentelijke samenwerking betreft, wordt er de nadruk op gelegd dat er belangrijke verschillen zijn tussen de wetgeving van de drie gewesten. Het Vlaamse decreet van 6 juli 2001 houdende de intergemeentelijke samenwerking komt in belangrijke mate tegemoet aan de Europese desiderata.

Wat het beheer van lokale dienstverlening via gemeentelijke vzw's betreft, is het antwoord op de bezwaren van de Commissie eerder vaag, omdat in de verschillende gewesten onvoldoende inzicht bestaat in de wijze waarop de gemeenten met deze beheersvorm in de praktijk omspringen.

De Vlaamse Regering heeft op 5 maart 2004 ingestemd met het globale Belgische antwoord, en een aanvullend Vlaams antwoord geformuleerd waarbij bijkomende aandacht gevestigd werd op de eigenheden van de eigen regelgeving in relatie tot de vraagstelling van de Commissie.

De discussie tussen de Europese Commissie en de Belgische (en Vlaamse) overheid is nog niet definitief beslecht.

Afhankelijk van een definitieve uitspraak op Europees niveau zou de toepassing van de wetgeving inzake overheidsopdrachten voor diverse lokale overheden nogal wat implicaties kunnen hebben.

CONCLUSIE

De Europese regelgeving neemt in toenemende mate toe, zowel in omvang als in belang. Het is duidelijk dat die regelgeving met de dag steeds meer repercussies heeft voor het bestuur in Vlaanderen én in de gemeenten.

Vanuit mijn bevoegdheid binnenlands bestuur wens ik deze ontwikkelingen op de voet te volgen om zo, samen met mijn collega's, bevoegd voor de verschillende sectorale materies, de lokale besturen correct te kunnen informeren. Daarvoor is ook in toenemende mate overleg nodig tussen de verschillende beleidsdomeinen. Het is immers noodzakelijk om de regelgeving maximaal af te kunnen stemmen op Europese beslissingen en tegelijkertijd ook maximaal rekening te kunnen houden met de belangen van de lokale besturen.